

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
att säkerställa studiero vid Botkyrka Friskola i
Botkyrka kommun

Innehåll

Inledning

Bakgrund och syfte

Bakgrundsuppgifter om Botkyrka Friskola

Resultat

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolans arbete för att säkerställa studiero under hösten 2015 och våren 2016. Granskningen vid Botkyrka Friskola i Botkyrka kommun ingår i detta projekt.

Botkyrka Friskola besöktes den 7 till 10 december 2015. Ansvariga inspektörer har utredare Viveca Serder och utredare Malin Salemyr varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero genomförs i ytterligare 20 kommunala skolor och 9 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrund och syfte

Skolinspektionens egna erfarenheter och flertalet nationella undersökningar visar på problem med studiero i den svenska skolan¹. Enligt Skolenkäten 2014 (Skolinspektionen 2014b) upplever omkring varannan elev att andra elever stör ordningen i klassrummet och att de blir störda av hög ljudnivå under lektionerna. Vidare upplever var tredje elev att de inte har studiero på lektionerna. Många elever anser därtill att lärarna inte ser till att det råder studiero. Störst är problemen i grundskolans senare årskurser. Även lärarna upplever att en stor del av deras undervisningstid går åt till att hålla ordning i klassrummet (Lärarnas riksförbund 2014). Lärarna upplever dock inte lika stora brister i studieron

¹ Se exempelvis Skolinspektionen 2014a, Skolverket 2013a och SCB 2012.

som eleverna. Bilden av bristande studiero och ordningsproblem bekräftas i internationella mätningar såsom PISA, TIMMS och TALIS.

Studiero handlar både om elevernas arbetsmiljö och om deras möjligheter att nå målen för utbildningen. Syftet med kvalitetsgranskningen är att granska om skolan har ett tillfredsställande arbete för att främja och upprätthålla studiero för eleverna i undervisningen. Granskningen ska besvara den övergripande frågan om eleverna får studiero i undervisningen. Särskild vikt läggs vid själva undervisningssituationen, men skolans arbete och rektors ansvar i stort berörs delvis också. I varje skola som besöks, undersöks om läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero och om rektor genom sin styrning tar ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bakgrundsuppgifter om Botkyrka Friskola

Botkyrka Friskola är belägen i Botkyrka kommun och omfattar förskoleklass till årskurs 9. Skolan har totalt 398 elever och klasserna är organiserade i tre arbetslag. Denna granskning omfattar elever i årskurserna 7 till 9 och i dessa årskurser går 117 elever. Årskurserna 7 till 9 är organiserade i ett arbetslag samt mentors- och ämnesgrupper. Skolans leds av en rektor och skolans tre huvudmän, vilka tillsammans formar skolans ledningsgrupp.

Skolinspektionen genomförde år 2012 tillsyn av Botkyrka Friskola och i beslutet med diarienummer Dnr 44-2012:1135, förelades huvudmannen att vidta åtgärder för att säkerställa att lärarna har relevant utbildning, att beslut om anpassad skolgång fattas enligt författningarna, att det finns ett skolbibliotek samt att det för varje verksamhet finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp. Skolinspektionen beslutade 2013-07-15 att åtgärder för att avhjälpa bristerna hade vidtagits och därmed avslutades tillsynen.

Av Skolverkets statistik för år 2015 framgår att 85 procent av eleverna uppnått kunskapskraven i samtliga ämnen och att det genomsnittliga meritvärdet var 252 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet har förbättrats de senaste två åren, samtidigt som andelen elever som inte når kunskapskraven i alla ämnen har ökat. 2013 var det genomsnittliga meritvärdet 232 poäng och andelen elever som uppnått minst betyget E i samtliga ämnen var 91 procent och 2014 var betygspoängen 242 poäng och 98 procent av eleverna nådde minst betyget E i alla ämnen.

Av den elevenkät som Skolinspektionen inför granskningen genomfört med skolans samtliga elever i årskurserna 7 till 9 framgår att 49 procent av eleverna tycker att det är studiero på lektionerna medan 73 procent tycker att andra elever stör. 54 procent av eleverna anser att de inte fått vara med om att bestämma ordningsreglerna. Nästan 90 procent av eleverna uttrycker att lärarna bryr sig om hur det går för dem och lika stor andel anser att lärarna behandlar dem med respekt. Alla 117 eleverna i årskurs 7-9 besvarade enkäten.

Resultat

1. Får eleverna studiero i undervisningen?

1.1 Läraren genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Bedömningen utgår från lärarnas förmåga att skapa och upprätthålla en god lärandemiljö samtidigt som eleverna ges möjlighet att följa undervisningen och engagera sig i ett meningsfullt lärande. Undervisningens kvalitet i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

1.1.1 Lärandemiljö

- Lärandemiljön är uppmuntrande och stödjande.
- Eleverna bemöts respektfullt.

Av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört framgår att relationen mellan elever och lärare är god och att eleverna bemöts respektfullt. Samtalstonen är uppmuntrande, lugn och vänlig och ibland närmast kamratlig. I de allra flesta fall ingriper lärarna när eleverna pratar utan att ha fått ordet genom att hyscha och ibland genom att använda elevens namn. De observerade lektionernas upplägg präglas till stor del av enskilt arbete. De tillsägelser och det hyschande som då förekommer sker främst när eleverna förväntas arbeta enskilt och tyst men istället småpratar med någon annan elev. Vid några av de observerade lektionerna förekommer diskussioner. I samband med att eleverna ser ett TV-program tillsammans deltar de flesta eleverna i diskussioner som berör programmet och under en annan lektion med en genomgång inför ett slutprov deltar ett antal elever i samtalet medan andra elever endast lyssnar och vissa elever småpratar om annat.

I de uppföljande enkäter, som genomförs efter varje observerad lektion, svarar flertalet elever, med undantag för några lektioner, att *"min lärare behandlar oss med respekt"*. Samma gäller svaren på frågan om att *"min lärare ser till att vi behandlar varandra med respekt"*. Av elevintervjuerna framgår att orden *"rättvis"* och *"respekt"* är viktiga vad gäller om lärandemiljön blir bra ett inte. Någon elev säger att *"om en lärare är rättvis och schysst mot oss då är vi schyssta tillbaka"*. Någon annan elev fortsätter med att säga att *"annars tappar man respekt och då förstör det lektionen"*. En ytterligare kommentar från intervjuerna är: *"Det beror på oss också. Vissa ämnen är vi tysta. Vissa lärare lyssnar vi inte på"*.

Att lektionerna är välplanerade och att eleverna vet vad de ska göra är avgörande för om det blir studiero framgår av intervjuerna med lärarna. Flera lärare uttrycker även att en god dialog med eleverna är väsentlig. Lärarna, och även elever, talar om att skolan är liten och familjär och framhåller därmed fördelen med att det är *"nära till både elever och kollegor"*. Det framgår vidare av intervjuerna att några lärare anser att en god lärandemiljö innebär att det *"ska det vara tyst"*, medan andra lärare inte tycker om när det är *"knäpptyst"*.

I den elevenkät som Skolinspektionen genomförde inför granskningen framgår att 86 procent av eleverna anser att lärarna i stor eller ganska stor utsträckning behandlar eleverna med respekt och 87 procent av eleverna anser att lärarna bryr sig om hur det går för eleverna. Tre fjärdedelar av eleverna uppger att de lär sig mycket på lektionerna. Nästan en fjärdedel av eleverna anser dock att de inte vågar säga vad de tycker på lektionerna.

1.1.2 Lärarens ledarskap och undervisningens struktur

- Läraren har ett tydligt ledarskap.
- Lektionen är välplanerad och välstrukturerad.
- Övergångar mellan olika aktiviteter genomförs utan att ordningen störs.
- Läraren ingriper vid störande inslag på ett sätt som främjar elevernas hörsamhet.

Då denna granskning genomförs några dagar innan höstterminens betyg ska sättas, är flertalet av de observerade lektionerna av en sammanfattande karaktär eller förberedelse inför kommande slutprov. Lektion-

ernas upplägg präglas i mycket hög grad av enskilt arbete då eleverna arbetar ensamma utan andra hjälpmedel än papper och penna.

De lektioner Skolinspektionen observerar visar att lärarna i olika grad tar ett tydligt ansvar för hur lektionen ska genomföras. Observationerna visar att samtliga lärare inleder lektionerna med att i olika grad tydliggöra för eleverna vad de förväntas arbeta med. Skolinspektionen observerar några lektioner där läraren tar ett tydligare ansvar för innehållet och det som ska genomföras under lektionen. Detta visar sig genom att läraren inleder lektionerna med att, såväl muntligt som skriftligt på tavlan presentera de uppgifter som eleverna ska arbeta med under lektionen. Lektionerna är i dessa fall välplanerade med genomtänkta instruktioner och här ses eleverna i hög grad ägna sig åt de avsedda lärandeaktiviteterna.

Av Skolinspektionens observationer framkommer även exempel på lektioner där lärarens ledarskap är mindre tydligt. Här presenterar läraren endast kort vilka uppgifter eleverna förväntas arbeta självständigt med under återstoden av lektionen. I dessa fall hänvisar läraren utan närmare beskrivning till tidigare genomgångar eller till tidigare tilldelade uppgifter. Att instruktionerna inte varit tillräckligt tydliga för eleverna visar sig då genom att ett antal elever rör sig i klassrummet under lektionen och ställer frågor om hur de ska göra och att vissa elever inte kommer igång med arbetet. Istället pratar ett flertal elever med varandra och på det sättet kan elever dessutom ses störa andra elever genom att de avbryter dem i deras arbete. Eftersom enskilt tyst arbete är den rådande arbetsformen på de lektioner Skolinspektionen besöker syns få övergångar mellan olika aktiviteter eller arbetssätt. Under flera av de observerade lektionerna kan en tilltagande trötthet hos eleverna ses allt eftersom det enskilda arbetet fortskrider. Medan eleverna arbetar enskilt, eller på några lektioner på eget initiativ även parvis, går läraren runt och försäkrar sig om att eleverna förstått uppgifterna. Vissa elever får då mycket hjälp, andra får vänta länge och några elever gör ingenting i avvaktan på läraren. Skolinspektionen ser också någon lektion där läraren sätter sig länge med en grupp elever för att diskutera både lektionens innehåll och andra frågor medan andra elever arbetar enskilt med sina uppgifter och några elever pratar tillsammans om saker som inte har att göra med lektionen. Läraren uppmärksammar på det viset vissa elever mer än andra och elever kan ägna sig åt annat utan att läraren ingriper för att eleverna ska komma igång med sina arbetsuppgifter.

En del i skolans arbetssätt är att ha lektioner kallade Eget Arbete (EA). Antalet varierar beroende på årskurs mellan någon till några lektioner i veckan. Inför dessa lektioner ska eleverna utifrån sina egna mål ha fått uppgifter att utföra. Skolinspektionen observerar en EA-lektion. Eleverna sitter vid det tillfället fördelade i två lektionsrum och två lärare finns där för att stödja eleverna. Då det ska vara ett större prov någon dag senare repeterar de flesta eleverna det berörda ämnesområdet. Flertalet elever arbetar tillsammans i större eller mindre grupper och några elever sitter själv och någon elev gör tidvis ingenting. Detta uppmärksammas av läraren, som då på ett vänligt och uppmuntrande sätt förhör eleven inför provet.

Skolinspektionens observationer visar att lärarna i olika utsträckning agerar vid störande inslag. När någon elev kommer för sent uppmärksammas detta i de flesta fall inte av läraren, men i något fall kommer klasskamraterna med kommentarer som *"Du är en halv timme sen, nej tjugo minuter"*. De flesta lärare hyschar eller tilltalar elever vid namn vid störande prat men det syns även exempel på att lärare inte agerar när elever pratar och därmed stör andra elever.

Vid intervjuerna med eleverna framgår att eleverna anser att studieron varierar mellan lektionerna och beroende på ämne och lärare. Eleverna uppger att de bedömer att det är studiero på ungefär hälften av lektionerna. Det framgår också att olika regler, och olika konsekvenser om reglerna inte efterlevs, gäller för olika lärare. Någon elev säger att *"vissa ger varningar, kvarsittning. Vissa lärare skickar ut efter två varningar. Vissa ger tio varningar utan att skicka ut"*. En annan elev säger att *"ibland varnar de bara vissa, fast fler pratar"*. Någon elev uttrycker att lärarna borde *"vara strängare"* men då inflikar en annan elev *"Nej, göra lektionerna mer intressanta"*. Eleverna säger att det blivit lugnare sedan en mobilpolicy infördes och mobilerna började samlas in och att *"man arbetar bättre"*, men man säger också att det fungerade bättre i början och att *"nu börjar det komma konflikter om mobilerna. Vissa tjafsar"*. Någon anser att det blivit sämre *"eftersom jag kunde lyssna på musik tidigare"*.

Bortsett från mobilpolicyn är eleverna osäkra på vilka ordningsreglerna är och om de gått igenom dem med lärarna. En elev säger att är det att *"Alla ska behandlas lika?"* men då ordet trivselregler används säger någon elev *"Aha, de som alla skulle skriva under"*. De säger också att *"I början påminner lärarna om att vi skrivit under reglerna"*. Vid närmare eftertanke uttrycker en elev att de gått igenom vissa av delar av ordningsreglerna medan en annan säger att de gått igenom alla delar.

Vid intervjun med lärarna säger en lärare om studieron på hens lektioner att *"Niorna vet nu vad som gäller. De har lärt sig. Det gäller att vara konsekvent. Nya sjuor i år, då finns det lite att jobba på"*. Samtidigt framgår det att det finns oklarheter i vilka regler som gäller. Någon lärare säger att enligt reglerna får eleverna inte ha ytterkläder på sig och att det aldrig förekommer på hens lektioner, medan andra säger att det har man inte kommit överens om. Däremot har man kommit överens om hur lektioner börjar och slutar, säger någon lärare. Några lärare uttrycker dock att de tycker att det ibland är svårt att vara konsekvent. En lärare säger att *"man kan vara olika stark olika dagar"* och någon annan *"man väljer ibland sina strider"*.

I de enkäter som Skolinspektionen genomför i anslutning till de observerade lektionerna är det på hälften av lektionerna en majoritet av eleverna som anser att läraren ser till att det är studiero på lektionerna, att läraren är tydlig med vilka regler som gäller och ser till att reglerna följs. På de övriga observerade lektionerna är det mer än hälften av eleverna som anser att så inte är fallet. Resultatet av den enkät som Skolinspektionen genomförde med alla elever i årskurserna 7-9 inför granskningen visar att 67 procent av de elever som besvarat enkäten anser att lärarna ser till att det är studiero.

1.1.3 Stimulans och anpassning

- Undervisningen stimulerar och utmanar eleverna. Undervisningen anpassas efter elevernas behov och efter situationen.
- Läraren ger eleverna den hjälp och det stöd som de behöver för att klara arbetsuppgifterna.

Observationer av undervisningen visar att det varierar mellan lektionerna och mellan ämne och lärare huruvida eleverna stimuleras och utmanas i sitt lärande. Flertalet lektioner är av sammanfattande karaktär då eleverna gör klart höstens arbetsområden. Skolinspektionen ser att vissa elever gör långa djupa analyser medan andra elever blir klara snabbt. På några lektioner utmanar läraren eleverna att fortsätta arbetet med fördjupande frågor och positiv återkoppling. Utredarna ser också någon lärare ge några elever i uppgift att ge respons på varandras arbetsuppgifter. Under en lektion inför ett större prov får eleverna lösa uppgifter som liknar de frågor som kommer på provet. I slutet av lektionen inbjuder läraren till ett klassrumssamtal kring uppgifterna. De flesta eleverna deltar på ett positivt sätt i samtalet.

Lärarna går runt och hjälper eleverna oftast individuellt, men det förekommer också att grupper av elever får hjälp tillsammans. Någon lärare har en så kallad hjälplista, och eleverna får hjälp efterhand men vissa får vänta länge och under väntan gör några elever "ingenting" utan ägnar större delen av lektionen åt att prata med klasskamrater.

Eleverna berättar under intervjuerna att de nyss haft ett projekt med samarbete mellan fem olika ämnen och säger att *"Projektet var jättekul"*. Eleverna ger exempel på några ämnen där läraren *"varierar. Roligt! Där får vi också påverka"*. De säger också att de får extra uppgifter när de blir klara, men att de uppgifterna oftast är på samma nivå utom i matte där de får svårare uppgifter. Eleverna uppger att de alltid får nya uppgifter när de är klara för *"Vi får aldrig sitta utan att göra något"*. Om eleverna inte klarat betyget E får de göra omprov och *"man har alltid rätt att göra muntligt också"*. Flera gånger under intervjuerna med eleverna kommer de tillbaka till att de har goda relationer med lärarna, att lärarna talar ett *"lätt"* språk som de förstår och eleverna uppger att några *"kan också hjälpa oss på fritiden"* och att de flesta lärare *"vill att vi ska lyckas"*.

Av intervjuer med lärare och rektorn framkommer att extra resurser i form av så kallade stödlärare finns att tillgå några dagar i veckan dels för att ge stöd åt elever och dels för att handleda lärare. Eleverna har också möjlighet att få läxhjälp en dag i veckan.

Att skolan är liten återkommer lärarna till flera gånger under intervjuerna. De anser att de kan hjälpa elever med svårigheter *"på ett annat sätt här"* och det är lätt att hitta flexibla lösningar. *"Många elever är motiverade och det finns en inställning hos eleverna att det är okej att plugga"*. Att lyssna på eleverna och att ha en dialog anser lärarna är viktigt. Någon lärare säger att eleverna får vara med och välja redovisningsformer och någon annan beskriver hur hen delar upp lektionen med praktiskt arbete och försöker *"väva in elevernas åsikter"*. Flera lärare beskriver att de upplever att eleverna behöver veta *hur* de ska uppnå målen. Lärarna visar då hur andra elever gjort eller skrivit för att uppnå olika betygssteg, vilket enligt lärarna är lättare för eleverna att förstå än texten i betygskriterierna. Lärarna beskriver också hur stödlärarna sitter individuellt med elever som behöver stöd och hur de på de *"lektionsfria dagarna"*, som skolan har vid fyra tillfällen per termin, har möjlighet att ge eleverna extra stöd. Lärarna berättar att de har elevkonferenser där de *"fångar upp eleverna"* och lärarna är av uppfattningen att *"ingen ramlar mellan stolarna"*.

Skolinspektionens enkät inför granskningen visar att en fjärdedel av eleverna anser att de inte alls eller i liten utsträckning får arbeta på olika sätt på lektionerna. Samma enkät visar att 40 procent av eleverna anser att de inte alls eller i liten utsträckning får komma med synpunkter på vad de ska göra på lektionerna. Mer positiva till att de får arbeta på olika sätt på lektionerna är eleverna i den enkät som genomfördes i samband med lektionsobservationerna. I denna enkät svarar en majoritet av eleverna att de får göra det på alla utom en av de observerade lektionerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna i olika utsträckning genomför undervisningen på ett sätt som främjar och upprätthåller studiero.

Utredningen visar att undervisningen i huvudsak präglas av en god lärandemiljö där elever och lärare bemöter varandra med respekt. Utredningen visar vidare att varken elever eller lärare är nöjda med studieron och att den varierar mellan olika lektioner, beroende på lärare och ämne. Skolinspektionen ser också att de trivselregler som finns, inte alltid efterlevs och att det är oklart för såväl elever som lärare vilka konsekvenser det får om reglerna inte följs.

Skolinspektionens utredning visar vidare att lärarnas ledarskap och lektionernas struktur inte alltid är tillräckligt tydliga för att eleverna ska förstå vad undervisningen syftar till och vad det är tänkt att de ska arbeta med på lektionerna. Skolinspektionen kan konstatera att detta i flera fall leder till att eleverna inte ägnar sig åt de planerade lärandeaktiviteterna utan istället ägnar sig åt annat eller stör andra elever i deras arbete.

1.2 Rektorn tar genom sin styrning ansvar för att skapa förutsättningar för och främja studiero i undervisningen.

Bedömningen utgår från rektors övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö. Rektorns arbete i detta avseende bedöms med stöd av nedanstående bedömningspunkter och indikatorer.

- Rektorn för en dialog med lärarna kring de gemensamma värden som ska gälla och säkerställer att lärarna agerar i enlighet med dessa.

- Rektorn ser till att ordningsregler utarbetas i samråd med eleverna.
- Rektorn ser till att disciplinära åtgärder används på ett sätt som främjar skolsituationen för den elev som är föremål för åtgärden och för övriga elever.
- Rektorn för en dialog med lärarna kring undervisningens genomförande i syfte att säkerställa att undervisningen stimulerar och utmanar eleverna samt anpassas efter deras behov.
- Rektorn ser till att studiero i undervisningen följs upp och analyseras utifrån enskilda lärares förmåga att skapa förutsättningar för studiero i undervisningen. Vid behov vidtar rektorn åtgärder som syftar till förbättringar på klassrumsnivå. Rektorn ser till att disciplinära åtgärder riktade mot elever följs upp med mer långsiktiga åtgärder och med fokus på eventuella brister på system- och verksamhetsnivå.

Av lärarintervjuer framgår att de känner sig "nära" elever och kolleger, men också nära ledningen. De beskriver rektor som "med" i verksamheten och delaktig i det dagliga arbetet. Lärarna uppger att rektorn "dyker upp ofta, kommer in och kikar. Även ägarna finns med och ser. Det känns tryggt och bra".

Under hösten har, som beskrivs ovan, mobiltelefonförbud införts i skolans ordningsregler. Den så kallade mobilpolicyn togs fram i samarbete med elevrådet och intervjuerna visar att den är känd av alla. Eleverna är också involverade i den utvärdering av beslutet som ska göras inom kort. Varje vår gör skolan en trivselenkät och i vårens enkät framkom att studieron borde förbättras. Skolledningen har genomfört djupintervjuer med både elever och lärare i syfte att få en bild av hur man ser på skolsituationen och utifrån detta hitta förbättringsåtgärder. Enligt eleverna fick "Vi fick ta fram lappar om hur vi tyckte att vi skulle göra för att arbetsron skulle bli bättre. Då kom det med mobilerna fram".

Av skolbesöket framgår att respektive årskurs har en gemensam samling med sina mentorer en gång i veckan. Vid den femtiominuterssamling Skolinspektionen observerar går lärarna främst igenom schemat och olika aktiviteter under den kommande veckan. Enligt lärarna är det främst vid dessa samlingar som värdegrundsfrågor och ordningsregler diskuteras.

Under det här läsåret är lärarna med i Läs- och Mattelyftet, vilket enligt lärarna tagit mycket tid från gemensamma diskussioner. Enligt lärarna sker diskussioner om till exempel studiero i arbetslaget men främst mellan mentorerna. Dock är de inledande och avslutande dagarna på terminerna enligt lärarna de viktigaste vad gäller övergripande utvärderingar och diskussioner om förbättringsåtgärder. Enligt rektor är Skolverkets allmänna råd ett viktigt instrument i hennes arbete med att arbeta för att få samsyn kring gemensamma värden. Vidare diskuteras värdegrundsfrågor med eleverna på de samlingar som mentorerna ansvarar för. Lärarna uppger i intervjun att de har goda förutsättningar att diskutera olika frågor eftersom de sitter i samma rum och eftersom rektor dagligen håller en samling med lärarna. Lärare och rektor träffas ofta under dagarna, men några andra schemalagda konferenser under veckorna finns inte utöver mentorsträffar för årskurs sju.

I intervjun med rektor framgår att trivselenkäterna och Planen mot diskriminering och kränkande behandling är viktiga instrument för utveckling av skolan. Varje vår görs en trivselenkät som omfattar frågor rörande trivsel men också frågor om inflytande och arbetsro. Planen beskriver skolans värdeord: Kompetenta, Sociala och Ansvarsfulla elever och det finns utvärdering av föregående års arbete inom de olika områdena samt tidsatta åtgärder för innevarande läsår. Det finns också en ansvarsfördelning mellan olika personalkategorier på skolan. Skolan har vidare en verksamhetsplan för läsåret.

Rektor beskriver arbetet i klassråd, elevråd och på enheterna med att förbättra studieron på skolan. Arbetet intensifierades efter utvärderingen av vårens elevenkät där, enligt rektor, en alltför låg andel av eleverna ansåg att de har studiero. Djupintervjuer med personal och elever har genomförts och resultatet av dessa kommer att diskuteras med både elevråd och lärare i slutet av innevarande termin. Andra åtgärder som påbörjats, men ännu inte följts upp och utvärderats, är bland annat att öka elevinflytandet, att genomföra gruppstärkande aktiviteter i klasserna, att ha fler rastvakter, att se över ordningsreglerna och förtydliga dem, att förtydliga kunskapskraven och att ha en rakare och tydligare kommunikation mellan lärare och elever så att eleverna är medvetna om hur de ligger till i respektive ämne.

Vid intervjun med rektor framkommer vidare att vid de djupintervjuer rektor under hösten genomfört med personalen *"kom det fram att de inte tyckte att ordningsreglerna fungerade fullt ut"*. Rektor är medveten om att det finns behov av att arbeta vidare med ordningsreglerna tillsammans

med elever och lärare för att säkerställa att alla följer reglerna. I flera klassrum finns en konsekvenstrappa uppsatt, vilken flera lärare och elever refererar till, men rektor säger att denna inte gällt på länge. Skolverkets riktlinjer för disciplinära åtgärder har rektor gått igenom med lärarna och rektor anser att lärarna nu känner till dessa.

Av intervju framkommer också att rektorn anser att det finns behov av att stärka vissa lärares ledarskap och framhåller även att undervisningen generellt på skolan kan utvecklas så att likvärdigheten mellan de olika lektionerna ökar. Rektor ser vikten av lärarnas ledarskap för att "*få respekt hos eleverna. Eleverna kräver tydliga ledare, rättvisa och inlyssnade men ändå hårda*". Rektor anser att medarbetarsamtalen är mycket viktiga för att utveckla lärarnas uppdrag och hon använder läroplanen som stöd i dessa samtal. De lärare som rektorn bedömer behöver stöttning i sitt ledarskap träffar rektor kontinuerligt. Enligt rektorn kan en åtgärd också vara att göra förändringar i lärarens uppdrag. Rektor anser att arbetet med att förbättra studiero är så viktigt att hon på Rektorslyftet som hon nu går, valt "*studiero*" som sin inriktning och kommer att skriva en handlingsplan utifrån skolans behov och med stöd av universitetets och Skolverkets riktlinjer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn i stor utsträckning tar ett övergripande ansvar för elevernas lärandemiljö i stort och för studieron i klassrummet.

Det framkommer av utredningen att rektorn arbetar målinriktat och systematiskt för att förbättra studieron i undervisningen och förankra gemensamma värderingar i verksamheten. Rektor tar ansvaret för att skolans ordningsregler utarbetas tillsammans med eleverna och rektorn följer upp studieron i klassrummen och analyserar i det arbetet enskilda lärares undervisning och ledarskap i klassrummet. Utredningen visar även att rektorn vid behov vidtar åtgärder som syftar till att förbättra förutsättningarna för studieron i klassrummen.

Trots att rektorn tar ansvar för lärandemiljön och studieron och vidtar åtgärder när så behövs, visar utredningen att studieron varierar beroende på lärare och ämne. Skolinspektionen bedömer därför att det är viktigt att rektorn analyserar orsakerna till detta och följer upp effekterna av de åtgärder som vidtagits.

Metod och material

Granskningen av skolans arbete för att säkerställa studiero utgår från skolbesök där empiri samlas in genom att inspektörerna observerar undervisning och genomför intervjuer. Inför skolbesöken studeras de dokument som begärs in från skolan, tillsammans med resultat från skolenkäten. I Skolinspektionens modell för granskning av undervisning ingår olika datainsamlingsmetoder: statistik, dokumentstudier, observationer, intervjuer och enkäter.

Dokumentstudier och elevenkäter utgör underlag för de intervjuer som genomförs med elever, lärare och rektor och syftar till att dels ge en bild av skolans arbete för att säkerställa studiero dels till att planera genomförandet av skolbesöken.

Syftet med lektionsobservationerna är att inspektörerna ska inhämta första-handsinformation om hur de observerade lärarna genomför undervisningen avseende granskningens frågeställningar.

Två olika elevenkäter används i denna granskning. Samtliga skolans elever i de årskurser som granskningen omfattar besvarar en inledande enkät som belyser elevernas upplevelse av studiero i undervisningen och lärarnas och skolans arbete med att främja och upprätthålla studiero. Vidare besvarar eleverna en enkät i slutet av de lektioner som observerats.

Tabellen visar andel elever i årskurserna 7 till 9 som besvarat den inledande elevenkäten, antalet intervjuade elever, antal lektionsobservationer, antalet elever som besvarat den uppföljande elevenkäten samt antalet intervjuade lärare.

Botkyrka Friskola	Antal/andel
Inledande elevenkät	117 elever/100 procent
Lektionsobservationer	6
Uppföljande elevenkät	109
Intervjuade elever	12
Intervjuade lärare	6